

Vragen en korte mededelingen

De Kokmeeuw nuttig of schadelijk? Zojuist lees ik in „De Nederlandse Jager”, 70ste jrg. (1965) no. 8, op p. 182, dat in „Svensk Jakt” werd geschreven over een kokmeeuwenkolonie en de nuttige invloed daarvan op de cendenbevolking. Zelf kon ik dit Zweedse jachtijdschrift nog niet raadplegen, maar toch wil ik in aansluiting hierop een en ander meedelen.

Mijn ervaringen stemmen namelijk min of meer overeen met de Zweedse. Het gaat hier wel speciaal om de kokmeeuwenkolonie van het Hilversumse Waschmeer ten zuiden van Hilversum. Nadat deze heideplas, welke beheerd wordt door de Stichting „Gooisch natuurreservaat”, werd uitgediept daar hij dreigde dicht te groeien, vestigde zich niet lang daarna een kokmeeuwenkolonie. Een gunstig biotoop werd onbewust door mensenhanden geschapen. Jagers- en bosbouwerskringen vonden de Kokmeeuwen al spoedig schadelijk worden. Vooral omdat deze door hun geschreeuw de rust zouden verstoren en daarmee de eenden verjagen, zodat die geen kans tot broeden zouden krijgen. Naar ik meen heeft men daarna getracht het aantal Kokmeeuwen onder controle te houden, onder andere door afschot en eierraperij. Grotendeels hierdoor verspreidden de vogels zich volgens mijn mening over de gehele plas, zodat zij minder kwetsbaar werden.

De vogelstand van deze plas volg ik reeds meer dan 30 jaren en elk jaar brengen wel eendewijfjes hun uitgekomen jongen uit de naburige heide naar dit dichtstbijzijnde water. Zodra de jongen vliegvlug waren verdwenen zij gewoonlijk spoedig naar voedselrijker plaatsen.

Nadat enkele jaren geleden de kokmeeuwenkolonie zich er heeft gevestigd is dit typische heideven, als ik dat zo noemen mag, duidelijk vruchtbaarder geworden en de flora zich gaan wijzigen. Vroeger konden we in dit uiterst „zure” water op een oerbank geen weelderige waterplanten vinden. Door de Kokmeeuwen heeft zich in het water een humuslaag gevormd, waardoor riet- en andere waterplanten zich meer en meer konden uitbreiden. Het is duidelijk waarneembaar dat het water voedselrijker is geworden door uitwerpselen en voedselresten van de meeuwen. Opvallend is dat ook de eenden er zich in groter aantal en veelvuldiger blijven ophouden. Van de zogenaamde „onrust” valt voor hen en ook voor de overige vogelsoorten

weinig te bemerken, in tegenstelling tot de algemene verwachting. Grappig is bijvoorbeeld de bewering van iemand uit de omgeving, die de Kokmeeuwen zo schadelijk vond: „ze skriewen zo!” Nuttigheid en schadelijkheid zullen, evenals bij de Zilvermeeuw, ook bij de Kokmeeuw wel heel goed tegen elkaar afgewogen moeten worden.

Het nut voor de landbouw, dat vooral in diverse Tsjechische artikelen naar voren wordt gebracht, mag daarbij niet worden vergeten.

V.W.G. Wageningen,

JAAP TAAPKEN.

„Witte” Boerenwaluwen. In juli 1964 werden wij in Veenendaal geattendeerd op een broedgeval van een normaal gekleurd boerenwaluwpaar met 4 volkomen witte jongen. Deze vogels zijn later uitgevlogen en werden tot begin september 1964 regelmatig waargenomen. Het interessante is echter, dat in het voorjaar van 1965 wederom ter plaatse een witte Boerenwaluw werd geobserveerd. Waarschijnlijk betrof het hier een van de dieren uit het broedsel van 1964. In de zomer van 1965 werd ons echter door enkele Veenendalers meegedeeld, dat in dezelfde schuur als in 1964, wederom een nest met witte Boerenwaluwen zat. Helaas hebben wij dit niet kunnen controleren. Het is niettegenstaande een interessant verschijnsel dat het vermelden zeker waard is!

Vogelverkgroep Wageningen.

Drs. M. T. JANSEN,

A. en W. VINK,

H. N. LEYS,

W. TOMBROEK.

Een merkwaardige „ring”-terugvangst. Op 19 juli 1965 vingen wij in een oeverwaluwkolonie bij Vianen een jonge Oeverwaluw met een Belgische ring om. Dit dier werd in de voorzomer van 1965 in België geringd; gegevens over de juiste datum en de plaats hebben wij nog niet ontvangen. In eerste instantie lijkt het bijzonder vreemd dat dit jong uit een Belgische kolonie verzeild raakte in de kolonie te Vianen. Bij navraag op het vogeltrekstation bleek echter dat vrij veel jonge vogels zodra zij vliegvlug zijn, enorme afstanden kunnen afleggen, zonder dat een bepaalde richting wordt gevolgd. Het kan dus inderdaad gebeuren dat een

vliegvlug jong zangvogeltje, dat bv. vandaag wordt geringd in Wageningen, reeds de volgende dag wordt aangetroffen op Helgoland of ergens in Denemarken of Duitsland. Maar ook een geheel andere richting kan worden ingeslagen. Zo werd in Haarlem eens een jonge Spotvogel geringd, die reeds enkele dagen later werd terruggemeld uit Midden-Italië.

Vogelwerkgroep Wageningen.

Ir. J. J. F. E. de WILDE,
A. SPEE,
H. N. LEYS.

Merel vliegt dood tegen vensterruit. Enige tijd geleden is er een onderzoek ingesteld naar het doodvliegen van vogels tegen vensterruiten. Een dag of wat geleden vloog een wijfjesmerel zich dood tegen een ruit. Het betrof een volwassen exemplaar, dat een Turkse tortel in de vlucht achtervolgde en mis vloog. Men ziet wel meer gebeuren dat Merels, Spreeuwen en Mussen Tortels, maar ook wel postduiven, achterna vliegen. Zien vliegen doet vliegen, maar het komt toch ook wel voor dat een Mus of een Merel een rustig op een tak zittende Tortel aanvliegt of tracht aan te vliegen. Deze vliegt dan weg, waarop de andere vogel hem in al zijn zwenkingen probeert te volgen en over een korte afstand zelfs met een bewonderenswaardige behendigheid. Taapken noemt het spel of flauwe plagerij, mogelijk terecht. Want valt er wat te eten, dan laten deze vogels elkaar volledig met rust. Wel verjaagt een Tortel een soortgenoot, maar nooit een Mus. Een Houtduif verdrijft een Houtduif, vertoont echter absoluut geen voedselnijd ten opzichte van Tortels of Mussen. Een Merel, die een appel bewerkt, laat een Vink met rust, die vlak erbij zit af te wachten totdat de pitten te voorschijn komen. Tussen Spreeuwen en Merels bestaat echter wel enige animositeit tijdens het eten.

Heerlen.

S. J. DIJKSTRA.

Late bloei. Op 3 oktober van dit jaar trof ik op het landgoed „Rust en Vreugd” te Wassenaar een zestal Bosanemoontjes (*Anemone nemorosa*) aan in gemengd eiken-beukenbos op een plek met een oppervlakte van ongeveer twee vierkante meter. Zowel blad als bloem waren normaal gevormd.

Leiden.

C. A. VAN WALSEN.

Late bloei. Tijdens een wandeling op 30 oktober 1965 over de St. Christoffeldijk te Sommelsdijk troffen we de volgende nog bloeiende planten aan: Fluitekruid (*Anthriscus sylvestris*) in 45 rijk bloeiende exemplaren, Knoopkruid (*Centaurea jacea*), Wilde cichorei (*Cichorium intybus*) en Duizendblad (*Achillea millefolium*).

's Middags zagen we aan een slootkant onder de gemeente Oude Tonge bloeiende exemplaren van de Smeerwortel (*Symphytum officinale*).

Middelharnis.

P. VROEGINDEWEIJ,
A. K. VOGELAAR.

Litteratuur over vissen in Friesland. In het tijdschrift *Vanellus* zijn in de tot nu toe verschenen jaargangen enige artikels over vissen gepubliceerd, waarin grotendeels gegevens betreffende Friesland zijn verwerkt. Daar het tijdschrift niet overal bekend is, hebben we gemeend deze publikaties in onderstaande lijst te moeten opnemen. De jaargangen zijn o.a. aanwezig in de bibliotheek van het Fries Natuurhistorisch Museum te Leeuwarden en de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden.

- Boersma, J. 1963, List fan Fisknammen, 16, pp. 197-199.
- B[osch], G., 1964, Stekelbaarjes in 1964, 17, pp. 145-146.
- B[osch], G. 1964b, Nog eens: Stekelbaarsjes in 1964, 17, pp. 197-199.
- B[osch], G., 1964c, Wat zijn Maagjes?, 17, pp. 253-254.
- O[tto], J. P., 1957, Bezoek van vissen aan Friesland [Steur; Zeeprink; Zeeforel; Barbeel; Spiering], 10, pp. 226-227.
- , 1958, De Steur in de Geeuw in 1902, 11, pp. 266-267, met afb.
- , 1960, Zeldzame Lederkarper gevangen, 13, pp. 203, met afb.
- , 1960b, Monstervis gevangen [Steur], 13, pp. 230, met afb.
- , 1961, Een interessante waarneming [Palingen] 14, pp. 153-155, met afb.
- , 1961b, De Riviergrondel, 14, pp. 177-180, met afb.
- , 1961c, Een Rivierdonderpad, 14, pp. 201-203, met afb.
- , 1961d, Berichten over de Riviergrondel, 14, pp. 203-204.

- , 1961e, Berichten over de Rivierdonderpad (*Cottus gobio* L.), 14, pp. 223-225.
- , 1961f, Nog eens de Riviergrondel, 14, pp. 227-228.
- , 1961g, Riviergrondel en Rivierdonderpad in Friesland, 14, pp. 259-261.
- , 1962, De Zalm in het Bergumermeer, 15, pp. 23-24, met afb.
- , 1962b, Weer eens de Riviergrondel, 15, pp. 161.
- , 1962c, De Grote modderkruiper, *Misgurnus fossilis* (L.), 15, pp. 197-200, met afb.
- , 1962d, Van ielpipersgrintjes en een Rivierdonderpad, 15, pp. 229-230.
- , 1962e, Berichten over vissen [Grondel; modderkruiper; Kwabaal; Bittervoortje], 15, pp. 245.
- , 1963, Berichten uit 1962 over vissen [Modderkruiper; Kwabaal; Grondel], 16, pp. 31.
- , 1963b, Bezoek van Zeeprikken (*Petromyzon marinus* L.) aan de binnenwateren van Friesland, 16, pp. 157-161, met afb.
- , 1963c, Rivierprikken (*Lampetra fluviatilis* L.) in Friesland, 16, pp. 270-271.
- , 1964, [Naschrift bij]: G. B[osch], Wat zijn maagjes, 17, pp. 254.
- Postma, J., 1958, D. Steur van IJlst, 11, pp. 269-270.
- Roorda, P., 1964, Nogmaals de Prik, 17, pp. 11-12. [Citaat uit Prenten-Magazijn voor de Jeugd, +1860].
- W[estra], D., 1961, Kroeskarper in vijver [van Sneek], 14, pp. 231.
- Zorgdrager, C., 1963, Palingsterfte [bij Terschelling], 16, pp. 42.

BAUKE VAN DER VEEN.

Nestelende hommels. De volgende waarnemingen hebben betrekking op de Aardhommel (*Bombus terrestris*), een der algemene hommels van ons land, maar ik meen, dat ze ook voor de andere inlandse vertegenwoordigers van de groep opgaan, althans voor die soorten, die evenals de Aardhommel in de grond nestelen. De waarnemingen golden een

bepaald gedrag van de koninginnen: het zoeken van een nestgelegenheid, i.c. een holte in de grond, na het ontwaken uit de winterslaap. Ze werden verricht op één dag in het voorjaar, in een klein stuk bos van Grove dennen. Ik trof daar toen vele zoekende exemplaren aan. Ze vlogen op een karakteristieke manier laag (zo'n 3 tot 5 cm) over de grond, waarbij ze bogen en lussen beschreven, afgewisseld door lange rechte lijnen, die erop gericht schenen te zijn de dieren naar nieuwe plaatsen te brengen.

Bij dit zoeken van een geschikte nestgelegenheid bleken de koninginnen voornamelijk af te gaan op gezichtsindrukken. Een donkere plek, contrasterend met een lichtgekleurde omgeving, oefende een grote aantrekkingskracht op ze uit. Meestal was die donkere plek de ingang van een holte, maar lang niet altijd. Aan de andere kant heb ik ook wel gezien, dat een zoekende koningin in een muizegang verdween, die onder een dikke laag los opgestapelde dennenaalden lag; de gang werd voor mij eerst zichtbaar toen ik de naalden weghaalde en een gat van ca. 4 cm doorsnee vrij kwam.

Bij holten in de grond denken we in de eerste plaats aan muizegangen en inderdaad worden deze door in de grond nestelende hommels soorten gaarne gebruikt. Ik meen dan ook de talrijkheid van de zoekende koninginnen op mijn waarnemingsplek daaraan te moeten toeschrijven, dat hier de grond geheel was doorwoeld door gangen van de Bosmuis. Geregeld verdwenen de hommels in een gang, maar kwamen vaak weer naar buiten om verder te zoeken. Blijkbaar werd zo'n gang afgekeurd. Waarom? De veronderstelling, dat hommels uitsluitend met muizegeur beladen materiaal willen hebben, gaat niet op. Volgens een mededeling van de heer Elton (ITBON) bouwen ze ook vlot een nest in pluizig materiaal, dat niet naar muizen ruikt. Dit sluit natuurlijk niet uit, dat muizegeur de hommels aantrekt en mede tot het vinden van muizegangen kan bijdragen.

J. KLEINHOUT.